

ТВ 7, „Бодилник”, 25.07.2011 година

Ще има ли повече пари за културата в битка ѝ срещу алкохолния туризъм?

Интервю с Вежди Рашидов, министър на културата

Водещ: Продължавайте да изпращате вашите сигнали за нашата рубрика „Държавата Абсурдистан”. А сега ние продължаваме с културна тема. „Лежим върху злато” – тази фраза използва наскоро министърът на културата Вежди Рашидов по повод продължаващите археологически открития в центъра на София. Негов е ѝ призивът да заменим алкохолния туризъм с културен. Как културата обаче да удържи връх над алкохолните залитания? С този въпрос започваме разговора с министър Вежди Рашидов. Добре дошъл!

Вежди Рашидов: Добре заварил. Вижте, фразата да заменим алкохолния туризъм с културен туризъм – тя не е случайна фраза. Ако някой ходи по нашето Черноморие, ще види какво се случва там. Средният ешелон – провинциални чужденци, германци, тийнейджъри, напиващи се, крещящи, повръщащи пред хотелите, викащи, правещи бели. Това отпъжда, разбира се, сериозните туристи – този туризъм, от който ние трябва да носим приходи. Нека не забравяме, че България е модерна дестинация, хотелите са ни прекрасни – направиха се прекрасни, хубави хотели. Но тези хотели не се обитават от хора, които носят средства и пари на държавата добри, а от средната класа или ниската класа туристи, които носят малко пари. Така че алкохолният туризъм, така наречен, прогонва сериозния туризъм. Разбира се, когато казваме думата културен туризъм, то тези две думи в много страни са пълни със съдържание. У нас доскоро не се знаеше какво значат двете думи. Те са много съществени. Културният туризъм, ако забележите в дестинациите, където са наистина сериозни дестинации – да речем, ще ви дам пример с една Турция. Когато тръгнете по Егейско море, първият голям курорт се казва Айвалък. До него е и, разбира се, веднага Троя. Вторият им голям курорт се казва Чешме. До него има Бергамона. Третият голям курорт се казва Кушадасъ, до него има Ефес. Четвъртият голям курорт е Памуккале, карстовите извори. Петият – Мармарис, където има праисторически побити камъни. И Анталия, където е Аспен.

Водещ: Вашата цел за България е да направите нещо подобно – във всеки туристически...

Вежди Рашидов: Моята цел, като казвах...

Водещ: ...туристически град, голям, да има такъв...

Вежди Рашидов: Не.

Водещ: ...културен обект.

Вежди Рашидов: Не всеки – там, където има възможност да има културен обект. За първи път в историята на България направихме карта, национална карта за културния туризъм – с едни от най-добрите обекти. Не случайно казвам, че България лежи върху злато. България лежи върху много култури и върху много цивилизации. По тези земи са минавали и те са долу под нас и ние всеки ден когато копнем, все нещо излиза – това е Византия, това е Рим, това е Тракия – все култури, добре развити култури и цивилизации, които наистина са оставили доста сериозни белези. Грехота е – години наред не сме я ползвали, дотук няхахме политика и стратегия за развитие на културния туризъм, но вече нещата се промениха. Значи ние сме едни хора, доста загубени хора, ако не използваме всичкото това нещо. Защото в една Италия 15% от приходите в бюджета влизат от културен туризъм. Една Гърция, една Франция...

Водещ: Доста археологически находки има в момента. Даже през седмица общо взето излизат такива нови. Но имаме ли пари за това да ги запазваме?

Вежди Рашидов: Вижте, ако по тази логика вървим, пари никога няма.

Водещ: Дянков каза, че ще ви отпусне на вас повече.

Вежди Рашидов: Пари никога няма.

Водещ: Спомням си преди...

Вежди Рашидов: Не, не става въпрос за мене. Вижте, в Министерството на културата... Слава Богу, че Дянков е един образован и интелигентен човек и това трябва да го кажем и казването не е случайно, защото аз съм му симпатичен, аз не съм толкова лицеприятен човек. А просто...

Водещ: Тоест не сте му симпатичен или сте му симпатичен?

Вежди Рашидов: Вижте сега, това е малко жълто говорене. Няма за какво да съм му симпатичен. Дянков разбира добре смисъла на това, което се казва култура. Това е много важно човек да го разбира. И добре разбира, че в тази сфера има едни от най-известните български хора – това са големите български артисти, едни от най-известните български режисьори, едни от най-известните български художници – хората, с които ние много често искаме да се снимаме. И аз ако ви кажа, че на мен ми е обидно да вкарвам всеки месец за персонални пенсии една Валя Балканска, една велика жена. Има ли съмнение, че Валя Балканска е една достойна българка и голяма българка? Тя получава 108 лева пенсия, аз я вкарвам за персонална пенсия. Не е ли обидно за България – една велика българка? Един Наум Шопов, та един Велко Кънев, та когото и да вземем. Вижте, имена мога да изброя много. Това е тъжното. Тези хора са с по 200 лева пенсия и аз трябва да се унижавам като министър, като техен колега. Ние трябва да намерим лостове, по които тези хора трябва да изживеят и старините си достойно и гордо. За съжаление не може един български професор, един български голям творец и артист да получава по-малко от един среден милиционер.

Водещ: Добре. Понеже се заговорихме за бюджета и за парите все пак и в момента и вие говорите за пари, все пак ако получите повече пари със следващия бюджет, към къде смятате да ги насочите? Къде смятате, че е най-правилното перо?

Вежди Рашидов: Аз едва ли ще получа повече пари. Но аз ако мога да получа поне толкова пари, колкото да се доближим до нивото отпреди да има криза, е добре. Защото преди са имали много по-голям бюджет в министерството и много повече пари. Разбира се, на мен и сега не ми стигат. Има реформи в театрите, за театрите трябва наистина средства, защото когато казваме пари срещу реформи – сега вече седми месец театрите са пълни. На тези хора сме им обещали, че ние трябва тази реформа да я подпомогнем, да я финансираме. Театрите като са пълни върху всеки продаден билет ние трябва да плащаме субсидии. А е редно да бъдем точни към тези хора. Да – за българското кино също трябва средства... Три милиона, три милиона и нещо сме обещали и ще трябва да се дадат и се дават. Надявам се догодина да се доближим още повече до парите, които изисква Законът за българското кино. Така че има къде да се сложат тези пари. Разбира се, отделна дума да няма, трябва наистина да обърнем по-специално внимание на културното ни наследство, на археологията.

Водещ: Да, но вижте – имате и неблагоприятни. Архитекти преди два дни само поискаха оставката ви поради...

Вежди Рашидов: Вижте, момиче, кои архитекти?

Водещ: ...строежа на метрото.

Вежди Рашидов: Може ли да ми кажете първо познавате ли ги и кои техни сгради знаете, за да мога да отговоря на тези...

Водещ: Не, не са ми толкова известни. Просто...

Вежди Рашидов: А, тогава значи...

Водещ: Не обръщате внимание на...

Вежди Рашидов: ...всяка сутрин има хора, които са архитекти, има хора, които са завършили архитектура. Така е и в художествената академия – има хора, които завършват Художествена академия и хора, които са големи художници.

Водещ: Димитър Димитров и Христо Генчев за вас не представляват...

Вежди Рашидов: Вижте, това не ме интересува. Ларгото си има архитект. Архитектите са Славей Гълъбов и Васил Китов. Това са едни прекрасни архитекти, които работят, има проекти Ларгото, има си и Константин Шалганов, който е ръководител на археологическите проучвания. Онова, което е по-интересно – защо не обръщам внимание? Не обръщам внимание. Тези архитекти, тези възрастни хора, които ги уважавам заради възрастта, но не и заради кръска. Когато правиха „Люлин“, а и „Младост“ с тези бетонови по злобинския тип архитектура и те участваха в това, къде бяха, като съсипвахме София? Къде са били като построихме на ЦК на БКП голямата сграда в центъра? Тя е построена върху археология, върху Сердика. Това е първото правителство, което докато строеше метрото, в момента, в

който излезе Сердика и ние сега имаме 19 000 квадрата подземен град – първото правителство, което го консервира и го извади. За какво плачем? Че сме първото правителство, което го извадихме, а не го заровихме. Вие знаете ли, че по времето на Стефан Софиянски пред Халите, когато продадоха на евреите Халите да правят магазина, се намери там централния вход на Сердика? И знаете ли какво стана? Аз бях общински съветник тогава.

Водещ: Какво стана?

Вежди Рашидов: Заровиха го с чакъл за по-добри времена. Така че мисля, че кръсъкът на когото и да е недостойно, когато това е първото правителство... Така че не само че не го консервирахме за по-добри времена, а в най-тежката криза си позволихме да извадим археологията, да я опазим и сега ще имаме един уникален подземен град. Какво е това пищене? Вижте, аз знам за какво е, за едни пари е пищенето.

Водещ: Кажете за какви пари са тези...

Вежди Рашидов: Тези, които не са се качили на яслата да бъдат архитекти, те сега плачат, защото има други архитекти. Е, не може всички. Това е. Няма какво толкова да се... Е, вижте сами. Вие излъчвате картини. Нима го няма? Нима достъпът не е свободен на всеки? Колко пъти журналисти водихме на този обект?

Водещ: Да, да, и аз съм била там. Така че...

Вежди Рашидов: Римски мозайки открихме там...

Водещ: ...това нещо наистина е...

Вежди Рашидов: ...Прекрасен подземен град!

Водещ: Хубаво е да го има. Но те казват, че се разрушава.

Вежди Рашидов: Ами как да не е хубаво?

Водещ: Това всъщност е причината в момента да говорят по този начин.

Вежди Рашидов: Кое се разрушава?

Водещ: Че Ларгото се разрушава.

Вежди Рашидов: Напротив. Там те са го разрушили в годините на социализма. Налели са мастодонтите, гигантските сгради, без да си дават сметка, че това лежи върху стар град. Къде са били тогава тези съвести на българската държава? Днес е много лесно когато някой работи, един да крещи. Има едни хора, които са родени – те са като оплаквачките. Нали знаете – има едни дежурни оплаквачки. Като умре някой, едни баби идват и почват да вият неистово. Който никаква друга работа няма. Има едни такива, изведнъж се появяват и започва едно реване. Предпочитам да разговарям за тези. Ето, казах ви – Ларгото има архитекти и това са сериозни хора, които работят. Проектите се работят в момента. Даже не можем да коментираме нищо за изграждането на музея докато чакаме края на септември, още една седмица, за да приключи ровенето на най-долния слой, за да може наистина общината да ни предостави проекти, по които проекти камъче по камъче ние ще вървим вече, за да изградим точно музейната част от цялото това нещо.

Водещ: Какво се случва с амбицията ви да популяризирате българската култура и по света с...

Вежди Рашидов: Ами случва се. От Людмила Живкова досега...

Водещ: ...Лувъра?

Вежди Рашидов: ...хората са се мъчили. Аз докарах тук шефа на Лувъра. За първи път се случва в България.

Водещ: Септември месец – такава беше идеята.

Вежди Рашидов: Заминавам, да... Имам покана от него.

Водещ: Ще отидете септември месец?

Вежди Рашидов: Аз имам официална покана да се видя с министъра на културата Митеран и с Лоарет – шеф на Лувъра. Да – ще бъде много хубаво, ако българска култура се покаже в Лувъра. Не се е случвало никога в живота и за това преговаряме. Да, ще подпишем сега едно споразумение да изпращаме млади български деца да отидат да се учат на музейен мениджмънт. Ние в България нямаме добри музейни работници. Просто никога не сме имали...

Водещ: Във Франция?

Вежди Рашидов: ...на практика. Разбира се. Там всеки човек, който се назначава в Лувъра, се подготвя през един курс, за да го подготвят за музейно дело. Разбира се, дават си сметка какво значи България да бъде показана там. Това значи - хай левъл държава ставаме. Все едно българин да пее в Миланската скала. Веднага става марка. Да, няма нищо по-хубаво от това нещо. Дай Боже да стане!

Водещ: Като че ли музеите са ви слабост, така ли е?

Вежди Рашидов: Е, защо музеите?

Водещ: Така ми се струва.

Вежди Рашидов: В България няма музеи.

Водещ: Така ми се струва.

Вежди Рашидов: Защо ви се струва? Има ли България музеи?

Водещ: Ама не, вие правите. Сега очакваме ново, откриваме новото. Затова...

Вежди Рашидов: Правя ги за България. Не ги правя за мен си. Аз в музеите нямам мои работи. Имам в други музеи по света, но тук нямам. Едва ли ще имам до края, защото най-после като ги направя, най-малкото аз трябва да имам вътре работи. Защото ние сме добри хора. Иначе веднага ще гракнем, че съм си направил музей да си слагам стоките. Няма да го позволя това.

Водещ: Открихте музей на съвременното изкуство, сега очакваме - на тоталитарното. Кога – на 19 септември ли е?

Вежди Рашидов: Ами вижте, от тоталитарното много неща са разграбени и претопени, което е жалко. Значи историята няма как да се изтрие с гумичка. Самият аз съм доста потърпевш дори от тоталитарното време. Но това не означава, че ние можем да изтрием историята с гума. Има първо в този музей произведения... Ако ние не знаем, че това е портрет на Людмила Живкова – той е уникален портрет сам

по себе си, големи майстори са работили, уникални майстори – и тези неща... историята трябва да се запазва – лоша или добра. И вече е време наистина социализмът... Стига толкова само дискусии. Като дойдат избори и почват – комунисти и това. Вече комунизмът да влиза в музея, защото децата ни не разбират какво говорим ние, по-дъртите. Комунизмът, социализмът да влезе в музеите – там, където е мястото му! Музеите за това се правят, за да се носи памет на това, което е било. И аз смятам, че вече дойде времето и това правителство да вкара социализма в музея, наистина хората да вървят напред и стига сме се занимавали само със социализма.

Водещ: Как ще се нарича, тъй като... музей на тоталитарното изкуство или на социалистическото?

Вежди Рашидов: Казва се Музей на социалистическото изкуство. То е в един момент едно и също, зависи кой от коя гледна точка гледа.

Водещ: Кой ще се грижи за него? Вече избрали ли сте човек?

Вежди Рашидов: Ами всички тези музеи ще бъдат под ведомство на Националната художествена галерия. Това са дъщерните ѝ структури. Това са музеите на София. Де факто една шапка има над Софийската национална галерия, ще се грижи, де факто държавата, Министерството на културата.

Водещ: Да. Дори и световните агенции пишат за този музей в България. Сега ще ви цитирам нещо, което вчера Асошиейтед Прес...

Вежди Рашидов: Имах интервюта със Си Ен Ен и Би Би Си.

Водещ: ...публикуваха, да. Но вчера Асошиейтед Прес казват: „Музеят на тоталитарното изкуство в София символизира дългата и мъчителна раздяла на България с комунизма. Хиляди статуи и картини от тоталитарната ера се изваждат от прахта, от таваните, от килерите за възстановяване за новия си дом. Разпалва се дебат дали музеят създава романтичната представа за съветската ера или учи младите поколения за нейните ужаси.”

Вежди Рашидов: Всеки може да тълкува както пожелае. Тези, които са доста деформирани и могат да се разделят със социализма, ще си го тълкуват по един начин. Тези, младите хора като влязат, ще влязат сигурно да видят за какво е ставало дума, за исторически факт като социализъм. Защото моят син просто не знае какво значи социализъм, защото е бил през 1990-та година много малък.

Водещ: И аз не съм живяла по това време и на мен би ми било интересно да отида.

Вежди Рашидов: И вие не сте живели. Ето – ще отидете, ще видите...

Водещ: Кажете как точно ще се случи? Ще има ли нещо, аудио, видеозапис? Как?

Вежди Рашидов: Ще има, разбира се, ще има.

Водещ: Да.

Вежди Рашидов: Това сме направили. Има един много хубав салон. Когато аз навремето казах, че има там един бетонен бункер, той наподобява мавзолей... Това е първото нещо, което журналисти ме питат: „Кой ще направи мумията?”

Водещ: Да.

Вежди Рашидов: Кратко е, много им е късо разстоянието от социализма и на младите – явно и при тях деформация има. Да – разбира се, там долу ще има малка зала с едни столове, както в западните музеи; една хубава голяма плазма и са направени в Аудио-видео студио „Орфей” филмчета достатъчно от кинопрегледи, от историята на социализма. И да, хората ще могат в едно ветрило да видят една информация, документално кино за това, за което говорим – какво значи социализъм. Фетишът към личността, за култа към личността. Има интересни неща, които могат да се видят. И, разбира се, и наивност на хората, но едновременно пък нещо, което като че ли днес на Либия ѝ липсва. Готовността на хората да отдадат всичко, само светлото бъдеще да им дойде, бригадирско движение. Аз гледах едно от филмчетата. Ами хората наистина са желали нещо – Хаинбоаз, пък да се случи, и са давали безплатно трудов ден. Даже в цялата тая наивност има нещо и много човешко, защото човек трябва да може и нещо от себе си да дава. Така че има, има – много въпроси могат да си задават хората, като гледат тези филмчета. Да – ще я има историята, в едно магазинче, както на Запад, фланелки ще се продават. Младите хора ще си вземат със СССР, нали Съюз със СССР имаше, Боевая дружба.

Водещ: Какво друго могат да си закупят оттам?

Вежди Рашидов: Чашки, моливчета, гуми, статуетки на Ленин. Разбира се, всеки има своето... ще има различни неща, и много готини. Аз например държа едно бюстче на Сталин. И от антиквариата намерих на Сталин един стар портрет, жълт такъв. И мислех скоро на всички диктатори да наредя снимките, разбира се, до днешните, на нашето време, имахме и такива. Но това е за бърбрене, закачка.

Водещ: Имате доста смели идеи по принцип. Обаче някои от тях си ги изпълнявате. За мен най-смелото беше това да донесете с куфарчета монетите. Имате и други.

Вежди Рашидов: Аз за монетите казах вече нещо. Вижте, България години наред... Едва в Канада разбрах, че това е на второ място след наркотиците като бизнес. Проституцията е на трето място като голям бизнес. Изненадах се от този факт. За България, вижте, каквото и да се говори, ние българите всичко трябва да го направим много гнусно да бъде, много грозно да бъде и много неприятно. За да се изнасят такива – те не са само монети, а артефакти – 21 000 бройки, количеството е огромно – това се прави, както и търговията с наркотици, на много високо ниво. Почти най-високото.

Водещ: Да.

Вежди Рашидов: Години наред докато български ценности са се изнасяли, аз ще остана в историята сигурно като единствения човек, който пък ги връща. Можехме и да не ги върнем.

Водещ: Това ви е целта?

Вежди Рашидов: Не ми е целта. Не е ли добре да си върнем ценностите в България?

Водещ: Ами казвам – това ви е целта да върнете ценностите в България.

Вежди Рашидов: Това трябва да го прави всеки български гражданин, който...

Водещ: Това ви е целта. Нали върнахте тук нещата...

Вежди Рашидов: Върнах ги. Не е това целта. Сега ще връщаме от Италия – имаме икони хубави. Ами цел е, разбира се. Защо да не си върнем ценностите? Едни ги изнасят, аз ги връщам. То пък стана смешно това. Разбира се, че целта ми е... България няма музеи. Трябва да имаме и нашите музеи. През 2019 г. искаме София за столица на културата. Нима единствено живеем, за да ядем и да дърпаме казанчето ли? За какво живеем? Това не е смисълът на целия живот... ама криза е. Дайте тогава да не ядем по три пъти в кризата, а по един път, за да пестим пари! Това не е логика. Второ – по време на криза аз правя четири музея, вече са четири. Мога да говоря и за четвъртия, след като подписах 16 милиона европейски пари и за Ларгото – на 19 000 квадрата. Да – четири музея правя. Колкото и да им е странно, скептиците ще трябва да се съгласят с това. Единият го открих, другият го откривам на 16-ти септември да го обявя, не на 19-ти – 16-ти септември.

Водещ: 16-ти септември ли е?

Вежди Рашидов: Да. Стана хубав музей.

Водещ: Защото във вестниците пише днес 19-ти.

Вежди Рашидов: Направихме страхотно хубави помещения на ансамбъл „Филип Кутев” – веднъж завинаги да не ги прехвърляме тези талантиливи хора; зала... Ще го видите, ще ви поканим всички журналисти, особено Телевизия 7. Ще ви поканим на всяка цена.

Водещ: Добре.

Вежди Рашидов: Разбира се, там ще бъде Регионалният център на ЮНЕСКО, фирма „Реставрация”, НИПК, института за паметниците на културата. Изобщо стана нещо чудесно, ще го видите като дойдете. И едновременно и самият музей, собственото пространство стана страхотно място.

Водещ: Бяхте си обещали две изложби за рождения ден и че сега лятото ще работите...

Вежди Рашидов: Да, този път ще ги направим. Миналата година ми искаха оставката точно навръх рождения ден. Някои хора ми донесоха една кутия за рожден ден, подарък за достойнство – пазя я кутията. Като си отивам от мандата, много шумно ще върна кутията обратно с достойнството, защото просто има и какво да кажа и аз.

Водещ: Имахте ли време да поработите лятото?

Вежди Рашидов: Малко поработих. Вижте, аз работя вечерно време, но за съжаление това ме уморява малко. В интерес на истината това ме уморява и чувствам се леко уморен, но това е много лично вече.

Водещ: А вчера бяхте на премиерата на най-...

Вежди Рашидов: ”Конан Варварина”.

Водещ: ”Конан Варварина” – най-голямата, най-скъпата продукция, мисля, която досега е снимана в България. Хареса ли ви филмът?

Вежди Рашидов: Изцяло 100% в България е сниман, той е касов филм. Да – ефекти страхотни, страхотна камера има, страхотен кинаджийски подход. Няма нищо лошо – всичко това става в България. Безкрайно много български артисти, лица и не артисти дори видях във филма, което е радостно. Все пак на българска земя става това. Вижте, това прави България значима по някакъв начин. Това не пречи на България. Така че мисля, че и българското кино, и киностудио „Бояна” трябва да вървят в обща посока, защото са все хора, които правят кино, а не да враждуват. Аз мисля, че другото не е полезно.

Водещ: Сега ще пуснем едно видео точно от премиерата на „Конан Варварина”. След това при нас идват двама млади българи, които искат да правят пантеон на българските владетели. Така че ако ви е интересно, може да останете и да видите техния проект. Вие преценете сам.

Вежди Рашидов: Аз ще го гледам в колата, става ли?

Водещ: Добре.

Вежди Рашидов: Добре. Разбрахме се.

Водещ: Вие си преценете за това нещо. Благодаря ви за този разговор.